

КРУГЛИЙ СТІЛ: 15 РОКІВ НАУКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Романцов В.М. (завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор) проаналізував шлях, який пройшла кафедра історичних дисциплін МДУ за 15 років свого існування.

Серед кафедр Маріупольського державного університету вагоме місце посідає кафедра історичних дисциплін. Її витoki сягають 1991 р., коли з заснуванням Маріупольського гуманітарного коледжу Донецького державного університету було створено кафедру історичних та педагогічних дисциплін. Подальше стрімке зростання нашого вищого навчального закладу, розвиток спеціальності «Історія» обумовили формування випускаючої кафедри історичних дисциплін. Вона з'явилася в структурі Маріупольського гуманітарного інституту у 1997 р., коли відбувся другий випуск фахівців-істориків. Подальша успішна діяльність цієї кафедри підтвердила правильність рішення про її створення.

За час існування на кафедрі склався колектив високопрофесійних викладачів-істориків, які активно здійснюють наукову діяльність. У перші роки діяльності кафедри до її складу входили Романцов В.М. – завідувач, у той час к.і.н., доцент (нині д.і.н., професор); Пономарьова І.С. – у той час декан історичного факультету, к.і.н. (нині д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики); Гедьо А.В. – к.і.н. (нині д.і.н., професор ДонНУ); Павлухіна В.Ф. – к.і.н. (нині доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики); доцент Нікольченко Ю.М. (протягом 1999–2002 рр. завідувач кафедри історичних дисциплін, нині доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності); Гаврілова Н.В. – к.і.н., доцент (нині доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики); Коробка В.М. – ст. викладач (нині к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін); Кульбака В.К. – ст. викладач. Кілька років на кафедрі працювали Батичко Г.І. – кандидат мистецтвознавства, доцент (нині завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності); Іванов П.М. – кандидат філософських наук, доцент (нині професор кафедри політології, філософії та соціології). Курс методик викладання історії в школі вела вчитель-методист Маріупольської ЗОШ № 27 Карнаш В.І., яка одночасно здійснювала керівництво педагогічною практикою студентів-істориків МГІ.

У той час свій шлях у велику науку та викладацьку діяльність на кафедрі історичних дисциплін розпочинали кращі перші випускники спеціальності «Історія», нині кандидати історичних наук, доценти Новікова С.В. та Пахоменко С.П. (нині доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики), а також Зенін С.О., який нині припинив свою наукову та викладацьку діяльність.

У формуванні кафедри історичних дисциплін активну участь брали викладачі історичного факультету ДонНУ. Декан факультету, д.і.н., професор Добров П.В. протягом перших років випуску фахівців-істориків МГІ був головою ДЕК, консультував викладачів кафедри. Для студентів-істориків читали курси лекцій професори Пірко В.О., Темірова Н.Р., Крапівін О.В.

На початку XXI ст. у справі зростання наукового потенціалу кафедри історичних дисциплін стався серйозний прорив. Після певного ослаблення її кадрового складу у зв'язку з переходом п'яти кандидатів наук до інших кафедр історичного факультету кафедра історичних дисциплін протягом 2003–2012 рр. оптимально вирішила свої кадрові проблеми завдяки підтримці керівництва Маріупольського державного університету, за рахунок запрошення нових перспективних викладачів, а також через

успішне навчання кращих випускників спеціальності «Історія» в аспірантурі Інституту історії України НАН України та ДонНУ. Протягом 2003–2012 рр. на кафедрі історичних дисциплін було захищено одна докторська та дванадцять кандидатських дисертацій.

У 2012 – 2013 навчальному році у штаті кафедри історичних дисциплін працюють п'ятнадцять викладачів, у тому числі доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри В. М. Романцов, кандидати історичних наук, доценти В.С.Волоніц, В.М.Коробка, Ю.В.Коробка, С.В.Новікова, А.В. Папазова, М.К.Подгайко, Н.І.Романцова, Н.В.Сальнікова, Н.Ф.Шипік, С.В.Тарасов, кандидат історичних наук, асистент С.С.Арабаджи, асистент В.О.Забавін. Серед викладачів-сумісників кафедри історичних дисциплін активно працюють член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор О.П.Реєнт, доктор історичних наук, професор І.С.Пономарьова, доцент Ю.М.Нікольченко.

Наукова діяльність кафедри історичних дисциплін є одним із основних чинників удосконалення теоретичної, загальнопрофесійної та спеціальної підготовки майбутніх фахівців-істориків (бакалаврів, спеціалістів, магістрів). Протягом останніх п'яти років у ній відбулися суттєві зміни, які значною мірою сприяли підвищенню її якості.

В межах розробки наукових тем кафедри успішно відбувається індивідуальна науково-дослідницька робота викладачів. Завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор В. М. Романцов досліджує наукову тему щодо проблем становлення Гетьманщини в українській історіографії 40-х років XIX – початку XX століть, суспільні трансформації у регіоні Північного Приазов'я у XX ст. З зазначених тем опубліковано понад 60 праць, у тому числі три монографії, навчальний посібник. З теми дослідження розроблено і читається спецкурс.

Кандидат історичних наук, доцент В.М.Коробка досліджує проблеми розвитку міського самоврядування у Південно-Східній Україні в останній третині XIX – на початку XX ст. Кандидат історичних наук, доцент С.В.Новікова досліджує наукові проблеми соціально-економічного розвитку Приазов'я у другій половині XIX – на початку XX ст. Кандидат історичних наук, доцент Н.І. Романцова досліджує українську історіографію постаті князя Дмитра Вишневецького, історіографічні аспекти наукової діяльності М. Грушевського. Кандидат історичних наук, доцент Ю.В.Коробка досліджує тему «Перетворення в економіці УРСР у 1953–1964 рр.: історіографія проблеми. Кандидат історичних наук, доцент А.В. Папазова досліджує проблему освітньої діяльності ордену єзуїтів у Східній Європі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. Кандидати історичних наук, доценти М.К. Подгайко та В.С. Волоніц досліджують питання історії грецьких громад в Україні. Кандидат історичних наук, доцент Н.Ф.Шипік розробляє наукові проблеми демографічних процесів на Донеччині у повоєнні роки. Кандидат історичних наук, доцент С.В.Тарасов досліджує тему «Руїна Гетьманщини у російській історіографії (друга половина XIX – початок XX ст.)». Кандидат історичних наук, доцент Н.В. Сальнікова досліджує проблеми нормативно-методичного забезпечення діловодства в Україні 20 – 30-х рр.. XX ст. Кандидат історичних наук, асистент С.С. Арабаджи досліджує джерелознавчі аспекти повсякденного життя греків Приазов'я. Асистент кафедри В.О. Забавін активно здійснює археологічні дослідження, керує археологічною експедицією МДУ, студентським археологічним товариством, успішно навчається в аспірантурі ДонНУ.

Викладачі кафедри історичних дисциплін дослідили комплексну темою наукову тему "Історія грецьких сіл Приазов'я" (науковий керівник доктор історичних наук, професор В.М. Романцов). До розробки її окремих аспектів були залучені викладачі, аспіранти та студенти.

Постійно зростає кількість наукових публікацій викладачів кафедри. Протягом 2001–2012 рр. викладачами кафедри історичних дисциплін видано 7 монографій, близько 100 наукових статей, понад 150 тез наукових конференцій.

До розробки комплексної теми кафедри активно залучаються аспіранти кафедри історичних дисциплін та найбільш здібні студенти спеціальності «Історія». Важливе місце посідають майбутні магістри з історії. Спільно з викладачами кафедри студенти публікують результати наукових досліджень у наукових фахових періодичних виданнях («Гілея», «Схід», «Наукові праці Чорноморського державного гуманітарного університету») та інших виданнях, тематика яких відповідає профілю кафедри.

У 1993, 1996, 1999, 2007, 2011 рр. на базі МДУ за активної участі викладачів кафедри історичних дисциплін були проведені міжнародні науково-практичні конференції з питань історії та сучасного стану українсько-грецького співробітництва та сучасних методів наукової та навчальної діяльності ВНЗ у контексті міжнародного.

Щороку в МДУ за ініціативою кафедри історичних дисциплін проводяться Всеукраїнські науково-практичні конференції з проблем історії України та міжнародних відносин, які здобули відомість в Україні. У них беруть участь за звичай близько ста дослідників (студентів та аспірантів) не лише з Маріуполя, але також з Києва, Донецька, Луганська, Запоріжжя, Вінниці, Чернівців, Макіївки та інших міст. Вони виступають з доповідями на актуальні теми з історії, міжнародних відносин та зовнішньої політики України, культурології та інформаційної діяльності. 23 листопада 2012 р. з ініціативи кафедри історичних дисциплін історичний факультет МДУ спільно з Інститутом історії України НАН України та Федерацією грецьких товариств України провели ІХ Всеукраїнську науково-практичну конференцію для студентів і молодих науковців «Українська державність: історія і сучасність». Для участі у ній подали свої доповіді понад 190 кандидатів наук, доцентів, аспірантів, пошукувачів та студентів з Києва, Донецька, Маріуполя, Львова, Харкова, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Макіївки, Краматорська, Кривого Рогу, Бердянська. В роботі конференції взяли участь також науковці з Болгарії, Польщі та Росії. Студенти-історики постійно беруть участь у Всеукраїнських наукових конференціях, які проводяться провідними вищими навчальними закладами України.

Велике значення для реалізації наукового потенціалу студентів-істориків має підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр». Протягом трьох останніх навчальних років здійснено перші три випуски магістрів-істориків у кількості 26 осіб. Державна екзаменаційна комісія відзначила високий рівень їхньої фахової підготовки, готовність до науково-дослідницької діяльності. Все це створює потенціал для успішного розвитку в МДУ в цілому та на кафедрі історичних дисциплін, зокрема, наукових досліджень майбутніх аспірантів.

У 2007 р. На кафедрі історичних дисциплін відкрита аспірантура за спеціальністю 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. Для навчання в аспірантурі зараховані кращі випускники спеціальності «Історія». Одна з випускниць аспірантури – С.С.Арабаджи успішно захистила кандидатську дисертацію.

Кафедра історичних дисциплін здійснює керівництво історичним та археологічним студентськими науковими товариствами. Студентське наукове історичне товариство було створено кафедрою історичних дисциплін першим серед наукових товариств вузу в 1994 р. з метою популяризації історичних знань серед студентства, а також для сприяння реалізації наукових інтересів студентів-істориків. Школу наукової творчості у ньому пройшло багато випускників-істориків. Кращі з них, з часом стали на шлях великої науки, захистили кандидатські дисертації, або ж навчаються в аспірантурі Інституту історії України НАН України, Донецького та Харківського національних університетів. Варто назвати успішних науковців-

випускників спеціальності «Історія», які колись починали свій шлях у науці на засіданнях історичного (тоді ще історико-біографічного) товариства:

Волошин Ю.О. – доктор юридичних наук, професор, проректор МДУ з науково-педагогічної роботи (свої перші кроки в науці починав з дослідження історії греків Приазов'я);

Дегтеренко А.М. – кандидат політичних наук, доцент, помічник ректора МДГУ (під час діяльності в товаристві займалася вивченням діяльності першодрукара І.Федорова в Україні);

Рябуха Ю.В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності (досліджував питання воєнної історії);

Булик М.В. – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, заступник завідувача кафедри (в період членства в товаристві досліджував військову діяльність кошового отамана Запорозької Січі І. Сірка);

Черепченко О.О. – старший викладач кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики (займався вивченням Руїни в історії Гетьманщини);

Троніна О.М. – аспірантка кафедри історичних дисциплін МДГУ, викладач історії Маріупольського міського ліцею (досліджувала військову та політичну діяльність гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного).

Горб Є.С. – пошукувач ДонНУ, лаборант комп'ютерної лабораторії історичного факультету МДУ (досліджував діяльність шляхетської опозиції Речі Посполитої).

Кафедра історичних дисциплін підтримує різноманітні наукові зв'язки з провідними науково-дослідницькими академічними установами (Інститутом історії України НАНУ, Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАНУ, Інститутом археології НАНУ), вищими навчальними закладами України (Донецьким національним університетом, Луганським Східноукраїнським національним університетом ім. В.Даля, Харківським національним університетом ім. В.Каразіна). На базі Інституту історії України НАНУ, Донецького національного університету, Харківського національного університету ім. В.Каразіна навчалися аспіранти-випускники спеціальності «Історія» МДУ. З ними спільно проводяться науково-практичні конференції з актуальних проблем історії України, історії грецької діаспори в Україні.

Понад 20 випускників спеціальності «Історія» МДУ успішно захистили кандидатські дисертації. Семеро з них працюють викладачами кафедри історичних дисциплін. Кафедра історичних дисциплін успішно продовжує свою наукову та викладацьку діяльність, має хороші перспективи подальшого розвитку.

Пахоменко С. П. (кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ) розглянув витоки спеціальності «Історія» в МДУ.

В 1991 г. в Мариуполе открылось новое учебное заведение с экзотическим на то время названием – колледж. Название это, казалось, прямоком ворвалось, с какой-то той, чужой западной жизни, которую еще недавно все ругали, а теперь в едином порыве восхищались. Колледж был гуманитарным. Колледж, да еще и гуманитарный – это уже чересчур непривычно для советского образования. Что это за чудо такое поселилось в Доме политпросвещения, молодежь какая-то снует, непонятно – вопрошали горожане и мало кто догадывался, что теперь Мариуполь стал другим. В нем наконец-то начала рождаться гуманитарная интеллигенция – историки, филологи, переводчики.

То, что они давно нужны были городу, городские чины понимали прекрасно, но инициативность не проявляли. Кабы чего не вышло – железная логика партийных бюрократов, которая, будем говорить прямо, часто себя оправдывает в условиях

жесткой системы. Поэтому за дело взялись не власть придержащие, а только что возникшее Мариупольское общество греков – смелое, дерзкое, инициативное. Когда-то в 1930- х гг. в Мариуполе уже был педагогический техникум. Он как раз и готовил учителей греческого языка. Нечто подобное хотели возродить и теперь, причем, не ограничиваясь подготовкой педагогов-эллинистов. Нужно было создать полноценно высшее учебное заведение с целым комплексом гуманитарных специальностей в котором так нуждался индустриальный город. Одной из этих специальностей была история.

Нас, первых студентов историков было всего 18 человек. И всего несколько человек преподавателей, самых корифеев из которых двое – Романцов Владимир Николаевич и Захарченко Николай Андреевич. Они и несли на своих мощных плечах весь груз знаний, накопленный исторической наукой за все время, начиная от Геродота. Причем, Владимир Николаевич еще выполнял обязанности куратора, а Николай Андреевич директора колледжа. И заметьте, читать нам было нужно массу дисциплин, среди которых была и история нашего нового государства – Украины, по которой не было ни учебников, ни современной литературы. Но были статьи в научной периодике, которые обрабатывали наши преподаватели, были труды историков 19–20 веков, которых нужно соотнести с временными достижениями. В общем, работа была колоссальная. Тем не менее, историю Украины мы узнали и полюбили. И за это спасибо нашим преподавателям. В.Н. Романцов основал еще традицию студенческих капустников. Если бы он знал, во что это выльется. Но это уже немного другая история.

В нашей группе учились самые разные люди, многие приехали из разных медвежьих углов Донетчины, что неоднократно становилось предметом иронии с моей стороны и со стороны других коренных мариупольцев. Впрочем, никаких обид, мы были дружным и сплоченным коллективом, пусть даже кто-то из нас и приехал из какого-то там Артемовска.

То здание, которое сейчас называется 2-м корпусом в 1991–1992 годах было вместительным самым разным организаций, из которых колледж занимал половину второго этажа. Здесь была и товарная биржа, и общество «Знание» и кабельное ТВ «Формат» и многое-многое другое.

Пришедший на должность директора Константин Васильевич Балабанов жестко поставил вопрос о нахождении подобных учреждений в этом здании, после чего они куда-то исчезли. А мы радовались новым освободившимся площадям и аудиториям и новым открывавшимся возможностям для учебы и...вечеринок. А в 1993 г. колледж стал институтом, и оказалось, что только теперь нам юридически обеспечили полноценное высшее образование.

Трудное и смутное время было в стране в эти 1990-е. Но мы получили образование, профессию и прошли через это время относительно легко. Может потому что были молоды, задорны и целеустремленны. И конечно же, потому что мы учились в Мариупольском гуманитарном институте. На историческом факультете.

Новікова С. В. (кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ). Висвітлювала питання наукової діяльності випускників спеціальності «Історія» МДУ.

Наукова діяльність завжди була і залишається одним з пріоритетних аспектів підготовки фахівців-істориків на історичному факультеті МДУ. Протягом 20 років існування спеціальності "Історія" у цій надзвичайно складній, але дуже важливій і, безумовно, цікавій роботі є певні здобутки: захищені докторські та кандидатські дисертації, видані монографії, статті у фахових виданнях, виступи на науково-практичних конференціях різних рівнів, участь у міжнародних науково-дослідних

проектах. Усі дослідження орієнтовані на перспективні напрямки сучасних історичних студій, висвітлюють актуальні проблеми історії України, всесвітньої історії, джерелознавства та історіографії, політології та історії міжнародних відносин, права, документознавства, релігієзнавства.

Залучення студентів до навчально-дослідної роботи було і є одним з найперспективніших напрямів освітньої діяльності кафедри історичних дисциплін. Організація науково-дослідної роботи студентів спеціальності "Історія" має на меті забезпечити формування науково-дослідної складової професійної підготовки майбутнього викладача вищої школи (методологічна культура, засвоєння теоретико-методологічних засад наукового дослідження, оволодіння методами науково-пошукової роботи, розвиток нахилів до дослідницької діяльності тощо).

Фахова підготовка істориків дає універсальні знання з суспільно-політичних наук, завдяки чому багато випускників змогли захистити дисертації з права, політології, археографії та джерелознавства, документознавства, працювати на інших кафедрах університету. Так, наприклад, з роботи у студентському науково-біографічному товаристві починав свій науковий шлях д.ю.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи МДУ Ю.О. Волошин. На кафедрі міжнародних відносин та зовнішньої політики працюють к.і.н., доцент С.П. Пахоменко, к.п.н., доцент, помічник ректора, завідувач Маріупольського відділення редакції наукового вісника «Гілея» А.М. Дегтеренко, старші викладачі М.В. Булик, О.О. Черепченко, О.Л. Агєєва, асистент Ю.В. Константинова. На кафедрі культурології та інформаційної діяльності працюють к.і.н., доцент І.О. Петрова, к.і.н., доцент Ю.В. Рябуха, к.і.н., ст. викладач О.В. Васик, старші викладачі О.С. Тухватулліна, О.В. Мендрін, на кафедрі філософії та соціології – кандидат богослов'я Д.В. Лебедев, к.і.н., ст. викладач О.С. Гур'єва. У Центрі довузівської підготовки МДУ працює к.і.н., доцент Д.М. Шебаниць.

На кафедрі історичних дисциплін 50 % штатних викладачів є випускниками спеціальності "Історія": к.і.н., доцент В.С. Волоніць, к.і.н., доцент Ю.В. Коробка, к.і.н., доцент С.В. Новікова, к.і.н., доцент М.К. Подгайко, к.і.н., доцент С.В. Тарасов, асистент Н.В. Сальнікова.

Адміністрація університету на чолі з ректором професором К.В. Балабановим, керівництво факультету на чолі з професором І.С. Пономарьовою та завідувач кафедри історичних дисциплін В.М. Романцов створили всі умови для плідної наукової діяльності студентів-істориків, надали можливість і підтримку здобувати наукові ступені у провідних наукових установах України. Так, наприклад, С.П. Пахоменко, С.В. Новікова та М.К. Подгайко, Т.В. Ковальчук захистили кандидатські дисертації в Інституті історії України НАН України, з яким кафедра плідно співпрацює з 1996 р.; Е.М. Стьопченко – в Інституті української археографії та джерелознавства НАН України, Ю.В. Рябуха – у ХНУ ім. В.М. Каразіна, І.О. Петрова – в Інституті архівної справи та документознавства НАН України, В.С. Волоніць, Ю.В. Коробка, С.В. Тарасов та О.В. Васик – в ДонНУ.

На кафедрі історичних дисциплін діє наукова аспірантура 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни з підготовки здобувачів наукового ступеня кандидатів історичних наук під керівництвом професора В.М. Романцова. В аспірантурі навчаються такі випускники-історики: О.С. Ісаєнко, О.В. Лукашова, О.В. Морозова, Н.В. Фесенко, І.Г. Клер.

Високий науковий потенціал випускників спеціальності "Історія" визнаний за кордоном: до участі у міжнародних науково-дослідних проектах залучені Н.М. Дегтеренко, С.П. Пахоменко, В.С. Волоніць, С.В. Новікова, М.В. Булик.

Отже, плідна і багатогранна наукова діяльність випускників-істориків свідчить про високий рівень організації науково-теоретичної підготовки на спеціальності "Історія" на історичному факультеті МДУ, а також демонструє перспективи і

можливості для тих, хто робить тільки перші кроки на цьому нелегкому, але почесному шляху.

Забавін В.О. (асистент кафедри історичних дисциплін МДУ). Характеризував питання діяльності археологічної експедиції МДУ.

В галузі історичних знань університетська наука від початку XIX ст. збагатилася таким спеціальним напрямком, як археологія. З часом археологія набула і продовжує зберігати статус чи не обов'язкової дисципліни для всіх поважних університетів і навіть закладів середнього рівня. Археологія належить до тих наук, джерельна база яких постійно зростає. Застосування сучасних методик під час дослідження нових пам'яток дає змогу по-новому висвітлювати складні, часто дискусійні проблеми дописемного та писемного періодів історії.

Будучи однолітком молодій українській державності, Маріупольський державний університет (МДУ), не в останню чергу завдяки жвавим міжнародним контактам і співпраці, демонструє прихильність до сучасних європейських стандартів вищої гуманітарної освіти, що проявляється, крім іншого, також в стані й тенденціях розвитку археологічного напрямку освітньо-наукової діяльності. Попри свій молодий вік, археологія в МДУ вже встигла пройти період становлення і має певні досягнення.

1997 року до Маріупольського гуманітарного інституту (згодом Маріупольського державного університету) переходить на викладацьку роботу та очолює археологічну експедицію Володимир Костянтинович Кульбака – відомий та досвідчений археолог-практик, що свого часу пройшов польову археологічну школу знаного українського вченого С.Н. Братченка. Щоліта в межах проведення археологічної практики студенти-історики під орудою свого наставника здійснювали розвідки й розкопки пам'яток, якими так багате Північне Приазов'я. У 1998 році археологічна експедиція МГІ дослідила курганний могильник на східній околиці Маріуполя, в польовий сезон 1999 року – продовжила розкопки великої могили під назвою “Дід”, що стоїть в межах самого Маріуполя й, на жаль, продовжує руйнуватися. 2000 року експедиція завершила розкопки великого ґрунтового некрополя золотоординського часу на східних підступах до Маріуполя. Наступними роками очолювані В.К. Кульбакою студенти-історики приймали безпосередню участь у археологічних дослідженнях декількох донецьких експедицій.

Дослідницький інтерес В.К. Кульбаки був нерозривно пов'язаний з індоєвропейською проблематикою і реконструкцією культурних явищ доби палеометалу. Починаючи з 1998 року, за сприяння українського американця В. Качура (Археологічне товариство штату Огайо, США), одна за одною виходять в світ чотири його монографічні роботи, присвячені реконструкції ідеологічних уявлень племен, що населяли наш край у добу бронзи. В основу наукових розробок було покладено матеріали багаторічних польових досліджень. На жаль, Володимир Костянтинович багато чого не встиг. В чернетках залишилася незавершеною узагальнююча робота з індоєвропейської проблематики. Але його наукова спадщина залишається значущим джерелом не тільки для фахівців-археологів, але і для істориків, краєзнавців, всіх, хто цікавиться історією. Багато матеріалів з розкопок Маріупольської археологічної експедиції, керівником якої був В.К. Кульбака, сьогодні можна бачити в експозиції Маріупольського краєзнавчого музею.

На сучасному етапі робота йде паралельно по кількох ключових напрямках – організація і проведення щорічних польових археологічних практик студентів-першокурсників, діяльність студентського наукового археологічного товариства МДУ, а також створення археологічної лабораторії на факультеті. У 2009 році в рамках проходження обов'язкової археологічної практики студенти-історики МДУ взяли

активну участь в роботі міжнародної Амвросіївської палеолітичної експедиції Інституту археології НАН України. У різні роки в розкопках Амвросіївського комплексу брали участь провідні вітчизняні фахівці, вчені з Великобританії, Росії, Франції, США. У цьому році, під керівництвом фахівців з МДУ, Інституту археології НАН України, Інституту географії РАН молоді маріупольські археологи змогли не лише ознайомитися з методикою досліджень, але й взяти безпосередню участь у всіх етапах польових робіт, придбати безцінний науковий досвід. Були отримані нові матеріали, здобуті за допомогою сучасних методик дослідження, для вирішення проблем етнокультурної та соціально-економічної реконструкції пізньопалеолітичних суспільств Східної Європи. У польовий сезон 2010 року дослідження проводилися у Володарському районі Донецької області. У результаті розвідок було виявлено ряд нових археологічних пам'яток і уточнено місце розташування і ситуація на вже відомих об'єктах. У ході обстеження були виявлені два місцезнаходження епохи пізнього палеоліту, два поселення зрубної культури (пізній бронзовий вік), два місцезнаходження доби бронзи та шість кочовищ епохи середньовіччя. Цього року археологічна експедиція Маріупольського державного університету продовжила роботи, спрямовані на виявлення, обстеження, постановку на облік та дослідження археологічних пам'яток Донбасу і Приазов'я. Були здійснені рятувні розкопки кургану в урочищі Гайдамацький Кут в околицях сіл Піщовик і Черненко Новоазовського р-ну Донецької області. На момент дослідження курган зазнавав інтенсивного розорювання, висота насипу сягала 0,5 м, діаметр – 20 м. В центрі кургану була простежена грабіжницька яма, залишки цеглі від геодезичного репера та рештки зруйнованого поховання. Розкопки кургану здійснювалися вручну (механізми використовувалися лише при рекультивациі). Насип кургану було розбито на дві центральні перпендикулярні брівки, орієнтовані за лініями Пд-Пн та Сх-Зх, а в площі чотирьох секторів, що утворювались між ними залишались допоміжні брівки. Обрана методика дозволила об'єктивно відтворити на плані контури курганного насипу та похованого ґрунту, досягти горизонтальності дна на всіх ділянках розкопу та максимально уточнити стратиграфічні і планіграфічні дані. У кургані було досліджено 9 поховань зрубної культури доби пізньої бронзи, які об'єднуються низкою обрядово-інвентарних та інших ознак. Поховальний супровід представлено горщиками, банкоподібним та гостроріберним посудом. В насипу кургану також траплялись уламки посуду доби бронзи та середньовіччя.

Протягом окресленого періоду розвитку археології в стінах Маріупольського державного університету його експедиціями досліджено чимало стародавніх пам'яток і накопичено неабиякий фонд джерел. Зусиллями викладачів і студентів МДУ отримані вагомні результати, підготовлено та опубліковано десятки статей, введено до наукового обігу серію матеріалів поселенських і поховальних пам'яток, що були досліджені протягом 1990-х – 2000-х років. Насиченість пам'ятками теренів Лівобережної України взагалі, а Північного Приазов'я зокрема, від доби палеоліту до пізнього середньовіччя створюють сприятливі умови для їхніх археологічних дослідів з перспективою побудови узагальнених реконструкцій праісторичного минулого.

Горб Є. С. (пошукувач ДонНУ, лаборант комп'ютерної лабораторії історичного факультету МДУ). Розглянув діяльність студентського історичного товариства МДУ.

На історичному факультеті діє студентське наукове історичне товариство. Воно було створене кафедрою історичних дисциплін у 1994 р. з метою популяризації історичних знань серед студентства, а також для сприяння реалізації наукових інтересів студентів-істориків. Школу наукової творчості у ньому пройшло багато випускників-істориків. Кращі з них, з часом стали на шлях великої науки, захистили кандидатські дисертації, або ж навчаються в аспірантурі Інституту історії України НАН України,

Донецького та Харківського національних університетів. Варто назвати успішних науковців-випускників спеціальності «Історія», які колись починали свій шлях у науці на засіданнях історичного (тоді ще історико-біографічного товариства):

Волошин Ю. О. – доктор юридичних наук, проректор МДУ з навчальної роботи (свої перші кроки в науці починав з дослідження історії греків Приазов'я);

Дегтеренко А. М. – кандидат політичних наук, помічник ректора МДУ (під час роботи в товаристві займалася вивченням діяльності першодрукаря І. Федорова в Україні);

Булик М. В. – старший викладач кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, заступник завідувача кафедри (в період членства в товаристві досліджував військову діяльність кошового отамана Запорозької Січі І. Сірка);

Черепченко О. О. – старший викладач кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики (займався вивченням Руїни в історії Гетьманщини);

Троніна О. М. – аспірантка кафедри історичних дисциплін МДУ, викладач історії Маріупольського міського ліцею (досліджувала військову та політичну діяльність гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного).

Наукове керівництво діяльністю студентського наукового історичного товариства здійснює завідувач кафедри історичних дисциплін МДУ, доктор історичних наук, професор В. М. Романцов. Історичне товариство має продуману структуру засідань та власні керівні органи. Засідання відбуваються двічі на місяць за наступним принципом: на одному з засідань влаштовується перегляд історичного художнього, або документального фільму та його обговорення, а на інше носить тематичний характер (присвячується певній темі з історії України, або всесвітньої історії). Роботу по підготовці та проведенні засідань здійснює Рада Товариства, що обирається відкритим голосуванням у вересні кожного року. До її складу входять: президент товариства, віце-президент, скарбник і секретар.

Студентське історичне товариство почало видавати друкований орган – «Історичний вісник МДУ», заснований за ініціативою членів товариства та за активної підтримки кафедри історичних дисциплін. Видання носить неперіодичний характер і виходить з нагоди важливих річниць вітчизняної, або всесвітньої історії, або на честь важливої події у житті факультету та університету в цілому.

Серед найбільш актуальних, суспільно-значимих тем, що знайшли своє відображення на засіданнях історичного товариства варто відзначити наступні: етногенез українського народу, Національно-визвольна війна українського народу, доба гетьмана І. Мазепи, голодомор 1932–1933 рр., Велика Вітчизняна війна та ін. Товариством ініціюється також ряд науково-освітніх заходів у форматі історичних читань на суспільно-важливі теми.